

Podstawa programowa 2017

**Podstawa programowa dla uczniów
z niepełnosprawnością intelektualną
w stopniu umiarkowanym lub znacznym –
filozofia zmiany**

Autor: prof. dr hab. Kazimiera Krakowiak

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

 **podstawa
programowa 2017**

**Dobra
Szkoła**

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

**Podstawa programowa
kształcenia ogólnego
dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną
w stopniu umiarkowanym lub znacznym
w szkołach podstawowych**

Porównanie dotychczasowej podstawy programowej z obecnie wprowadzaną - filary

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym jest oparta na trzech filarach:

1. tradycji i dorobku naukowym polskiej pedagogiki specjalnej;
2. współczesnej wiedzy o przyczynach i objawach zaburzeń funkcjonowania dziecka oraz o uwarunkowaniach i skuteczności kompleksowego wspierania jego rozwoju;
3. praktycznym doświadczeniu nauczycieli i szkół.

Zasadnicze zmiany

Aspekty działania edukacyjno-terapeutycznego:

1. Pogłębienie treści personalistycznego założenia celów edukacji i położenie silniejszego akcentu na godność i autonomię osoby z niepełnosprawnością oraz jej prawo do swoistości funkcjonowania;
2. Wzmocnienie troski o komunikowanie się nauczycieli i specjalistów z uczniami oraz o rozwój sprawności komunikowania się uczniów w mowie i / lub z zastosowaniem metod wspomagających i alternatywnych (AAC);
3. Wzmocnienie troski o rozwój aktywności i kreatywności uczniów oraz ich zdolności twórczych i uzdolnień w zakresie różnych czynności (w tym artystycznych, technicznych i wytwórczych);
4. Położenie nacisku na dalekosiężne cele edukacji i przygotowywanie się uczniów do życia z niepełnosprawnością w okresie dorosłości.

» podstawa
programowa 2017

Najważniejsze *novum*

Wprowadzenie zajęć rozwijających komunikowanie się, którego celem jest wspieranie rozwoju językowego oraz rozwijanie sprawności porozumiewania się i wypracowanie dla każdego ucznia zestawu pomocy do komunikowania się, użytecznych we wszystkich sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych oraz w dalszym życiu.

Rozszerzenia

Propozycje różnorodnych działań twórczych, które ułatwiają diagnozowanie „mocnych stron” uczniów i usprawnianie tych czynności, które mogą dostarczać satysfakcji i sukcesów, nie tylko w szkole, ale również w środowisku lokalnym, a także w przyszłości.

Postulat

Silniejsze zaakcentowanie roli nauczycieli i specjalistów w odpowiedzialnym dobieraniu metod pracy do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia przy jednoczesnej dbałości o unikanie zagrożeń płynących ze stosowania niesprawdzonych rozwiązań metodycznych.

Uzasadnienie zmian

W nowej podstawie programowej zostały zachowane najcenniejsze elementy obowiązującej dotychczas podstawy, jednakże treści nauczania są znacznie poszerzone, uporządkowane i przedstawione w ujęciu szczegółowym.

Cele i efekty do osiągnięcia

Wprowadzana podstawa nie zawiera listy przewidywanych osiągnięć, ale szczegółowo określa zadania szkoły i treści nauczania.

**Podstawa programowa
kształcenia ogólnego dla szkół specjalnych
przysposabiających do pracy
dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną
w stopniu umiarkowanym lub znacznym
oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.**

Porównanie obowiązującej podstawy programowej z wprowadzaną

Nowa podstawa programowa:

- jest bogatsza w treści przystosowane do nowej i zmieniającej się rzeczywistości społecznej;
- jest integralną kontynuacją podstawy programowej kształcenia ogólnego dla tej grupy uczniów w szkole podstawowej.

Uzasadnienie zmian

– zadanie szkoły przysposabiającej do pracy

W podstawie programowej wskazania ogólne, cele oraz treści nauczania skoncentrowane są na głównym zadaniu szkoły przysposabiającej do pracy, czyli przygotowanie się młodzieży z niepełnosprawnością do – w miarę możliwości – niezależnego, satysfakcjonującego i wartościowego życia w okresie dorosłości. Głównym celem jest przygotowywanie się uczniów do wykonywania pracy zgodnej z ich predyspozycjami, w tym także do zatrudnienia wspomaganego.

Uzasadnienie zmian

– życie w zmieniającym się świecie

Istotnym wskazaniem jest uwzględnianie rozwoju technologicznego w zawodach dostępnych dla tej grupy uczniów i przemian zachodzących ustawicznie na rynku pracy.

Ważny składnik treści nauczania stanowią zagadnienia związane z rozwojem osobistym, doskonaleniem umiejętności komunikowania się i rozwijaniem samoświadomości oraz kompetencji społecznych, a także rozwijanie umiejętności niezbędnych do życia w zmieniającym się świecie.

Cele i efekty do osiągnięcia

Podstawa określa cele edukacji i treści nauczania w taki sposób, aby mogły być dobrane do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i skonkretyzowane w postaci indywidualnego planu działania opracowanego przez zespół specjalistów dla każdego ucznia.

Bogactwo i różnorodność szczegółowych haseł wskazuje na możliwość wielokierunkowego rozwijania sprawności uczniów i poszukiwanie przez nich własnego miejsca we wspólnocie społecznej w ścisłym związku z warunkami środowiska lokalnego.

Cechą szczególną struktury podstawy programowej jest jej otwartość, umożliwiającą kreatywne poszerzanie treści indywidualnych planów działania.

Reforma edukacji 2017

**Realizacja podstawy programowej
kształcenia ogólnego uczniów
ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi**

Autor: prof. dr hab. Kazimiera Krakowiak

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

 **podstawa
programowa 2017**

**Dobra
Szkoła**

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

ucząc się w szkołach i placówkach ogólnodostępnych, integracyjnych lub specjalnych realizują **podstawę programową kształcenia ogólnego**, której treści powinny być dostosowane do ich stanu zdrowia, możliwości psychofizycznych i potencjału rozwojowego.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

mają pełne prawo do nauki i powinni mieć zagwarantowane optymalne warunki realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego.

- Szkoła ma obowiązek zapewnić im wsparcie dostosowane do indywidualnych i specjalnych potrzeb edukacyjnych.
- Brak orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego nie może oznaczać braku wsparcia dla uczniów, którzy wsparcia potrzebują.

Realizacja podstawy programowej kształcenia ogólnego

Uczniowie:

- niesłyszący, słabosłyszący,
  - niewidomi, słabowidzący,
  - z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
  - z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim,
  - z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
  - z niepełnosprawnościami sprzężonymi,
- oraz niedostosowani społecznie i zagrożeni niedostosowaniem społecznym – wymagający stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, **realizują podstawę programową kształcenia ogólnego.**

Organizacja kształcenia specjalnego

W zależności od rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia niepełnosprawności intelektualnej, dzieciom i młodzieży organizuje się kształcenie i wychowanie, które stosownie do potrzeb umożliwia naukę w dostępnym dla nich zakresie, usprawnianie zaburzonych funkcji, rewalidację i resocjalizację oraz zapewnia specjalistyczną pomoc i opiekę.

Bariery w dostępie do treści nauczania

- Główną barierą dostępu do treści nauczania wyznaczonych przez podstawę programową jest **brak kompetencji językowych odpowiadających wiekowi ucznia.**
- Deficyty w rozwoju językowym ściśle wiążą się z **deficytami w rozwoju poznawczym**, mają charakter wieloraki i złożony, uwarunkowany czynnikami biologicznymi, psychologicznymi i społecznymi.
- Bariera ta powoduje także trudności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu **relacji społecznych.**

Wychowanie językowe

- Usunięcie lub zmniejszenie istniejących deficytów językowych (**wychowanie językowe**) powinno zaczynać się jak najwcześniej i trwać do czasu usunięcia deficytu.
- W niektórych przypadkach konieczne jest prowadzenie wychowania językowego na wszystkich etapach edukacyjnych.
- Istotne jest wsparcie logopedyczne i pedagogiczne, oparte na wynikach pogłębionej diagnozy funkcjonalnej indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, z uwzględnieniem wiedzy o przebiegu rozwoju językowego i poznawczego.

Postępowanie diagnostyczne i edukacyjne - obszary działania

- wczesne wykrywanie opóźnień i zaburzeń rozwoju oraz pogłębiona diagnoza funkcjonalna potrzeb rozwojowych, a następnie specjalnych potrzeb edukacyjnych;
- wczesne wspomaganie rozwoju dziecka (kompleksowe, wielospecjalistyczne, zgodne z potrzebami rozwojowymi);
- wychowanie językowe w okresie przedszkolnym i wczesnoszkolnym z zastosowaniem indywidualnie dobranych metod;
- terapia logopedyczna zintegrowana z edukacją przedszkolną i wczesnoszkolną.

Obszary działania

- rozwijanie umiejętności kompensujących deficyty oraz umiejętności radzenia sobie w środowisku społecznym;
- organizacja przyjaznego i wspomagającego środowiska wychowawczego komunikującego się z uczniem w sposób dostosowany do jego możliwości (w domu, przedszkolu, szkole, placówce);
- indywidualizowanie procesu edukacyjnego i stosowanie adekwatnych metod i form nauczania;
- zapewnienie specjalistycznej pomocy i opieki.

Działania wspierające

Zespół nauczycieli i specjalistów pracujących w szkole /placówce planuje działania wspierające poprzez:

- opisanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia (w IPET) na podstawie wyników wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania,
- dokonanie analizy podstawy programowej - wskazanie treści wymagających dostosowania form i metody pracy, z uwzględnieniem zasobów i deficytów ucznia.

Zespół wskazuje:

- treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, których uczeń **może nie zrealizować z powodu deficytów, nieodwracalnych uszkodzeń organizmu i/lub trwałego zaburzenia funkcjonowania** – brak osiągnięć w tym zakresie nie będzie podlegał ocenie;
- treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, które uczeń dzięki dostosowaniu form i metod pracy **może zrealizować, we własnym tempie lub w pewnym zakresie** – czynione przez niego postępy będą oceniane w sposób opisowy i motywujący do uczenia się, zgodnie kryteriami obowiązującymi dla osób z obniżonym progiem wymagań edukacyjnych;
- treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, które uczeń **może realizować bez ograniczeń** – jego postępy w tym zakresie będą oceniane w taki sam sposób, jak postępy innych uczniów.

Wskazówki do tworzenia indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET)

- Precyzyjne i realne formułowanie celów.
- Planowanie osiągnięć ucznia adekwatnych do jego możliwości psychofizycznych.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych ucznia na miarę jego możliwości.
- Dbanie o kompletność i koherencję działań podejmowanych przez nauczycieli, specjalistów i rodziców.
- Odpowiedni dobór zajęć dla ucznia (rewalidacyjnych, specjalistycznych i innych pozalekcyjnych) – na podstawie orzeczenia i bieżącej obserwacji ucznia.
- Unikanie przeciążenia ucznia – dostosowana ilość i forma organizacji zajęć.

Zasady realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- Zapewnienie warunków indywidualnego rozwoju każdego dziecka;
- Odroczenie uczniowi obowiązku szkolnego i / lub wydłużenie etapu edukacyjnego;
- Zapewnienie warunków rozwijania prawidłowej komunikacji i relacji społecznych w grupach rówieśniczych;
- Zastosowanie wspomagających lub alternatywnych sposobów komunikowania się z uczniami;
- Analiza celów i treści podstawy programowej pod kątem ich hierarchiczności i kolejności adekwatnie do możliwości poznawczych ucznia.
- Rozszerzenie planowanych oddziaływań o dostępne i wskazane formy terapii i rehabilitacji.

Warunki realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego przez uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Szkoły i placówki zapewniają wszystkim uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, następujące formy wsparcia:

- terapię logopedyczną i pedagogiczną; pomoc psychologiczną;
- ustawiczne wsparcie w komunikowaniu się interpersonalnym, wydłużenie czasu;
- rewalidację indywidualną;
- treningi umiejętności społecznych;
- specjalistyczne dodatkowe nauczanie języka polskiego.

Formy wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- zapewnienie zaadaptowanej wersji podręczników i pomocy dydaktycznych;
- zastosowanie zindywidualizowanych metod nauczania;
- wsparcie nauczyciela wspomagającego;
- zastosowanie metod wspomagających komunikowanie się w języku polskim (np. metoda fonogestów, metoda symultanicznego pisania tekstów wypowiedzi ustnych – *speech to text* i inne);
- zastosowanie alternatywnych metod komunikowania się językowego (np. polski język migowy, system językowo-migowy, AAC i inne).

ZAKOŃCZENIE

**Umiejętność udzielania wzajemnego,
mądrego i skutecznego wsparcia,
potrzebnego w zmaganiu się z przeciwnościami losu
i dążeniu do osiągnięcia pełni człowieczeństwa,
jest zarazem drogą i celem wychowania
do życia we wspólnocie ludzi
solidarnych i wzajemnie za siebie odpowiedzialnych.**